

Федотова І.О.

Академія митної служби України, кандидат юридичних наук, викладач кафедри адміністративного та митного права

ПРАВО, СВОБОДА, ІНТЕРЕСТА ОБОВ'ЯЗОК ЯК ЕЛЕМЕНТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТА МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Сучасний розвиток галузі митного законодавства та науки митного права свідчить про важливість правового забезпечення суспільних відносин, що виникають з приводу переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України.

Митні правовідносини – це врегульовані нормами права суспільні відносини, які виникають у зв'язку з переміщенням товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України, знаходять вираження в конкретному зв'язку між правомочними та зобов'язаними суб'єктами – носіями суб'єктивних юридичних прав, обов'язків, повноважень та забезпечуються примусовою силою держави.

Правовий статус суб'єкта митних правовідносин – це сукупність прав та обов'язків, відповідальності, визначених у нормах права та санкціонованих державою у сфері переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України.

У зв'язку з тим, що правовий статус суб'єктів правовідносин є складним та комплексним явищем, яке включає також особливості самих суб'єктів митних правовідносин, якими є митний орган, суб'єкт підприємницької діяльності, громадянин, пропонуємо дати загальну характеристику основним елементам правового статусу суб'єкта митних правовідносин: правам, свободам, інтересам та обов'язкам.

Слід підкреслити, що правовий статус особи, громадянина базується на конституційно-правовому статусі, тому права, свободи, інтереси та обов'язки будуть розкриватись у галузі митного права, саме на підставі цього основного статусу. Однак, нас цікавить саме ті права, свободи, інтереси, обов'язки, які дозволять реалізуватись у якості суб'єкта митних правовідносин.

Права суб'єкта правовідносин у структурі правового статусу у загальнотеоретичному визначенні – це формально визначені та юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами і реалізовувати суб'єктивні інтереси.

Права суб'єкта митних правовідносин – це певні можливості діяти певним чином або утримуватись від певних вчинків з приводу переміщення товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України. Ці права пов'язані із задоволенням потреб, які сформувалися в процесі історичного розвитку людини і відповідають

соціально-економічному становищу країни. Зміст і обсяг можливостей суб'єкта митних правовідносин визначається економічним розвитком країни (розвитком торгівельних відносин, можливістю особи вільно перетинати кордони та ін.).

Так, наприклад, визначене у статті 42 Конституції України «право на підприємницьку діяльність не заборонену законом» реалізується в митних правовідносинах юридичними особами – суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними посередниками.

Якщо право та обов'язок це категорії які визначають правовий статус суб'єкта митних правовідносин як комплексного явища, то свобода, як елемент правового статусу,

може бути розглянута лише в контексті особи. Свобода теж є можливістю, як і право, та має нормативне закріплення, однак, має і свої особливості. Так, наприклад, безпосередньо пов'язаною з митними правовідносинами та належною особі є «свобода переміщення ... право вільно залишати територію України, за виключенням обмежень встановлених законом». Громадяни – суб'єкти митних правовідносин реалізують своє право на вільне залишення та повернення до України у митних правовідносинах перетинаючи митний кордон та вступаючи у митні правовідносини з приводу переміщення товарів, предметів, транспортних засобів.

Поряд із правами та свободами, як елементами правового статусу, окреме місце займають законні інтереси суб'єкта митних правовідносин. Хоча у понятті «інтерес» міститься прикметник «законні», на рівні правової норми зміст інтересів суб'єктів митних правовідносин іноді залишається невизначеним, але держава здійснює захист усіх законних інтересів суб'єктів у сфері митних відносин.

Інтереси суб'єктів митних правовідносин є різними за своєю природою та залежать від самого суб'єкта митних правовідносин. Прикладом інтересу суб'єкта митних правовідносин – митного органу є забезпечення виконання публічного інтересу державного органу на якій покладається реалізація митної політики, такий інтерес пов'язаний із функціями митних органів. Інтереси суб'єктів митних правовідносин – юридичних осіб (суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, митних посередників) це, наприклад, швидке проходження митних формальностей, мінімізація сплати митних платежів за ввезені товари та транспортні засоби через митний кордон України. Категорія інтерес є за своєю природою динамічною, тому у правовому полі не забезпечується регулювання всіх інтересів суб'єктів митних правовідносин.

Юридичний обов'язок суб'єкта митних правовідносин – це встановлена законом міра належної, суспільно-необхідної поведінки у сфері митних правовідносин. У юридичному обов'язку в сфері митних правовідносин, знаходять вираз як особисті, так і загально значимі державні інтереси.

Юридичний обов'язок у сфері митних правовідносин спирається на державний примус та юридичну відповідальність. Юридичний обов'язок забезпечує порядок у сфері митних правовідносин та тісно пов'язаний із правами, бо норма права передбачає як можливу, так і належну поведінку. Це ще раз підкреслює важливість балансу приватних та державних інтересів в галузі митного права.

Правове забезпечення правового статусу суб'єктів митних правовідносин має визначальне значення для реалізації прав суб'єктів митних правовідносин, повноти охоплення правовим регулюванням усієї сукупності суспільних відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон України та панування верховенства права у митній царині.